

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за результатами XVIII Міжнародної
науково-практичної конференції,
присвяченої 300-річчю Г. С. Сковороди
(12–13 травня 2022 р., м. Харків)

Харків
2022

УДК [37:001]«20»

Затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 5 від 24.06.2022 р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць за результатами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю Г. С. Сковороди (12–13 травня 2022 р., м. Харків). — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. — 277 с.

Мови видання: українська, англійська, білоруська, вірменська, грузинська, російська.

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень вчених – докторантів, викладачів, учителів, вихователів, аспірантів – учасників XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 12–13 травня 2022 р.) з України, Вірменії, Грузії, Китайської Народної Республіки, Польщі.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Бойчук Юрій – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Бережна Світлана – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Гаврілова Людмила – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики початкової освіти Донбаського державного педагогічного університету (Слов'янськ, Україна)

Каралідзе Джемал – кандидат історичних наук, асоційований професор, завідувач кафедри історії, археології та етнології Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Карапетян Володимир – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Криштоф Світлана – заступник голови організаційного комітету, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації Міністерства освіти і науки України (Київ, Україна)

Рамазашвілі Соломон – доктор освітніх наук, заступник канцлера Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Соколова Алла – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Тамарашвілі Тамар – доктор історичних наук, асоційований професор, професор департаменту соціальних наук, бізнесу та права, декан факультету соціальних наук, бізнесу та права Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Фомін Володимир – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя, в.о. декана факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Шиошвілі Ірма – доктор філософських наук, професор, ректор Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Шукашвілі Ія – головний спеціаліст Бюро міжнародних відносин Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Юр'єва Катерина – заступник голови організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Янкович Олександра – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ранньої освіти, спеціальної педагогіки та ресоціалізації Куявсько-Поморської Вищої Школи (Бидгощ, Польща); завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)

Редакційна колегія:

- Бойчук Ю.** – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)
- Бережна С.** – заступник головного редактора, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)
- Басілашвілі Н.** – доктор політичних наук, асоційований професор Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Гіоргадзе Н.** – доктор філології, асоційований професор, завідувач департаменту гуманітарних наук Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Гелдіашвілі Н.** – доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової діяльності Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Кебадзе М.** – доктор історичних наук, доцент Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Марутян С.** – кандидат педагогічних наук, професор кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)
- Мосіашвілі А.** – доктор історичних наук, асоційований професор, проректор з навчальної роботи Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Нахуцрішвілі Н.** – кандидат педагогічних наук, професор департаменту освіти Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Рамазашвілі С.** – доктор освітніх наук, заступник канцлера Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)
- Саргсян А.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)
- Тавдгірідзе Л.** – доктор педагогічних наук, професор Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Церцвадзе М.** – доктор філології, асоційований професор Державного університету Акакія Церетелі (Кутаїсі, Грузія)
- Шерозія Н.** – кандидат педагогічних наук, асоційований професор Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Шаповалова О.** – начальник редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)
- Юр'єва К.** – заступник головного редактора, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

ЗМІСТ

ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ОСВІТИ

ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ 7

Чайковська Г. Нові технології в освіті для сталого розвитку 8

Яремівич М. Формування громадянської солідарності у студентської молоді – один із напрямків консолідації європейського та українського освітніх просторі 11

Передерій О. Умови прискорення трансформації правової культури населення України в аспекті європейської інтеграції 14

Го Іцзян. Інтеграція системи підготовки музично-педагогічних кадрів КНР до міжнародного освітнього простору 17

Ушмарова В., Ван Цзивень. Кроскультурний аналіз проблеми музичної обдарованості в українських і китайських дослідженнях 21

Янкович О. Методи наукових досліджень у педагогіці та медсестринстві в республіці Польща. . . 25

Жворонков М. Національний освітній процес мистецтва ілюзіонізм як невід’ємна складова інтеграційного симбіозу європейського освітнього простору 28

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 31

Ємельяненко Г., Абизова Л. Евристичний потенціал філософії освіти в сучасних педагогічних дослідженнях 32

Пільков К. Дихотомія «факт – цінність» як методологічний критерій у юридичній науці 35

Сурнін М. Застосування філософського аналізу культурологічних явищ для порівняння їх семантичного змісту 39

Трубавіна І. Теоретико-методологічні основи сучасного науково-педагогічного дослідження 41

СИСТЕМА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ 44

Буднік С. Зміни клімату й виклики до перебудови гідрометеорологічної мережі. 45

Максименко І., Прокопук М., Зуб Л. Біоіндикація радіоактивного забруднення водою зони відчуження ЧАЕС методом аналізу пилку макрофітів. 47

Прилуцький С. Новітні прикладні методи досліджень в експериментальній генетиці 52

Степанюк А., Негоденко А. Загальні методи наукового пізнання як основа системи природничо-наукових методів дослідження. 54

Чалаташвілі О. Виготовлення спиртової настоянки квітів шафрану: дослідження оптимальних умов. 57

СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУСПІЛЬНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ, ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ 60

Аладашвілі М., Тамарашвілі Т. Маршрути культурного туризму Ради Європи та Грузія 61

Basilashvili N. Comparative analysis of "soft power" and "common ground" theories 70

Voichuk V., Yefremova N. Methods for investigating the phenomenon of pessimism as a personal factor of communicative interaction 75

Боришполь Г. Ребрендинг архетипу України – соціокультурний феномен початку XXI ст. 77

Будякова О. Біоекономіка: міждисциплінарний характер досліджень 80

Бурдіашвілі М. Розвиток культури й освіти Кварельського району в 1930–1940-х роках 83

Ванда І. Бази даних у дидактичному і дослідницькому інструментарії суспільної географії макрорегіонів світу 87

Гіоргадзе Н. Артур Лайст і Грузія 91

<i>Кебадзе М., Сабанадзе О., Чохелішвілі Л.</i> Галузь історії та її розвиток у Телавському державному університеті	94
<i>Кочлошвілі Н.</i> Генезис і структура грузинської малої прози	95
<i>Мартиненко І., Королевська Т., Юр'єва К.</i> Пісні війни: естафета крізь століття	97
<i>Рамазашвілі С.</i> Бізнес-ідея і бізнес-планування	104
<i>Khalvashi R.</i> The Great Paschal Cycle with Commentaries and Order by Tbel Abuseridze	108
<i>Церцвадзе М.</i> Навчання іноземних магістрантів-філологів жанрів наукового мовлення	110
<i>Цигнадзе Ш.</i> Синонімічне поле із семантикою горя (За словниками грузинських та англійських синонімів)	111
<i>Шленьова М.</i> Особливості національного думскролінгу: як мінімізувати негативний вплив на навчання	113
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ.	115
<i>Amiraghyan M.</i> Pedagogical ways of forming senior preschooler's linguistic abilities	116
<i>Багатрішвілі Н.</i> Навчання, орієнтоване на учня	120
<i>Басіладзе Н. В. О.</i> Сухомлинський про кохання, шлюб та сім'ю	127
<i>Беземчук Л., Дарда Д.</i> Педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	135
<i>Бобирєва О.</i> Організаційно-методичні аспекти формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на основі формування фахових цінностей	138
<i>Ван Пань, Юр'єва К.</i> Провідні підходи до визначення суті особистісно-професійного розвитку вчителя музики в КНР	142
<i>Васильєва О.</i> Реалізації методів формування навичок естрадного вокалу у майбутніх вчителів музичного мистецтва в процесі підготовки творів вокальної програми	147
<i>Гаєриш І., Михайленко А.</i> Моніторинг освітнього процесу	151
<i>Груць Г.</i> До проблеми обґрунтування актуальності науково-педагогічного дослідження	153
<i>Козачок Є.</i> Співпраця закладу дошкільної освіти з сім'ями вихованців у процесі народознавчої роботи	157
<i>Коширова К., Рудічєва Н.</i> Використання елементів арттерапії у розвитку емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку	160
<i>Кузьмічова В.</i> Деякі аспекти вокальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в класі постановки голосу.	162
<i>Лапшина І.</i> Роль сім'ї у становленні особистості дитини з обмеженими можливостями здоров'я.	164
<i>Левчик І., Мазур О.</i> Військове вторгнення в Україну-2022 як додатковий параметр середовища формування моделі інтегрованого навчання	168
<i>Лі Ябінь, Юр'єва К.</i> Методологія визначення структури професійно-педагогічної компетентності вчителя малювання в Китаї.	172
<i>Лінь Ваньї.</i> Формування міжкультурної компетентності здобувачів-іноземців у процесі вокальної підготовки як наукова проблема	177
<i>Лозицький Д., Ічанська Н.</i> Формування ключових компетентностей у студентів шляхом розв'язування прикладних задач	181
<i>Лю Хуань.</i> Самореалізація майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інтерпретації вокальних творів	185
<i>Лю Чженьянь.</i> Хоровий спів як чинник виховання особистості в КНР.	188
<i>Мамчур О.</i> Методичні підходи до викладання суспільної географії макрорегіонів світу в закладах вищої освіти: сучасні завдання і виклики.	191
<i>Манучарян С., Налбандян Т.</i> Особливості розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників	194

Бобирєва О.

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Мукачівського державного університету
Мукачево, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ ЦІННОСТЕЙ

Сьогодні у контексті тих зовнішніх викликів, які має наша країна від східного сусіда, актуальними стали зміни у професійній підготовці майбутніх педагогів, які виховуватимуть свідомих українців у закладах освіти всіх рівнів. Особливо зміни мають торкнутися професійної підготовки вихователів, що працюватимуть в закладах дошкільної освіти. Адже саме вихователь є першим педагогічним фахівцем, який працює з дитиною, тому він має оволодіти високим рівнем фахової компетентності та мати сформовану систему цінностей, які є невід'ємною складовою його професіоналізму. Актуальні європейські перспективи зумовлюють необхідність формування у майбутніх вихователів відповідних фахових цінностей. З огляду на воєнний стан в Україні та ведення активних бойових дій, саме формування професійних цінностей у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) стає доволі вагомим завданням, яке мають ефективно виконувати викладачі закладів вищої освіти (ЗВО). Соціалізація дітей дошкільного віку, розвиток у них української ідентичності має лягти на плечі нової генерації вихователів.

На основі проведеного аналізу Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка; спеціальності 012 Дошкільна освіта [1] можемо констатувати, що майбутній вихователь закладів дошкільної освіти під час навчання має опанувати доволі значний обсяг як загальних (КЗ), так і спеціальних (фахових) (КС) компетентностей. У найбільш загальному контексті майбутні вихователі, що прийдуть на роботу у заклади дошкільної освіти мають знати: своєрідність дитинства як особливого період розвитку особистості людини; шляхи залучення дітей та педагогів ЗДО до загальнолюдських і національних духовних цінностей, формування активного ставлення до світу; наукові засади організації освітнього процесу в дошкільних установах; зміст, форми та методи організації дошкільної освіти.

Наголосимо на тому, що в представників будь-якої конкретної професії існують як загальні, так і специфічні цінності. Для вихователя дошкільного закладу значимими цінностями є: ставлення до професійної діяльності, досягнутий рівень фахової компетентності й потреба у її розвитку й вдосконаленні, вибір найбільш ефективних шляхів оволодіння фаховими компетенціями, які необхідні для оптимального виконання професійних обов'язків та функцій. При цьому одна із найвагоміших суперечностей у професійній підготовці фахівців-бакалаврів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» полягає у тому, що, незважаючи на наявність у студентів такого внутрішнього мотиву, як любов до дітей, багато хто з них не хоче йти працювати за профілем отриманої спеціальності, або не розуміє менталітету професії.

Можемо констатувати, що у Стандарті вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка; спеціальності – 012 «Дошкільна освіта» йдеться про конкретні (загальні та спеціальні) компетентності вихователя ЗДО, які покладені в основу формування фахової компетентності. Така ідея, у нашому розумінні, є провідною по відношенню до змісту професійної підготовки майбутнього вихователя в сучасних умовах та забезпечує належну систему забезпечення якості вищої освіти. Як показує наш власний досвід, освітній процес у ЗВО не повною мірою зосереджений на формуванні професійних цінностей та позитивному ставленні студентів до основних засад організації майбутньої професійної діяльності у дошкільних установах. Такий стан речей зумовлює потребу в активній та системній діяльності, спрямованій на розвиток професійно-ціннісних орієнтацій під час формування у майбутніх вихователів фахової компетентності.

Так, з організаційно-методичної точки зору майбутній вихователь, який володіє фаховою компетентністю, має під час навчання у ЗВО опанувати сучасні освітні програми й навчитися ефективно застосовувати у різних соціокультурних умовах в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку прогресивні інноваційні педагогічні технології. У його арсеналі мають бути уміння, що дозволять йому:

- якісно проводити психолого-педагогічну діагностику проблем дітей дошкільного віку та визначати їх проблеми;
- використовувати сучасні види та форми методичної роботи з педагогами та батьками;
- планувати, організовувати, контролювати педагогічний процес у ЗДО;
- регулювати взаємини всіх учасників педагогічного процесу, передбачати та розв'язувати конфліктні ситуації;
- аналізувати власну фахову діяльність з метою її вдосконалення та підвищення своєї професійної кваліфікації;
- застосовувати найефективніші форми та методи психолого-педагогічних діяльності з дітьми дошкільного віку.

При цьому варто акцентувати увагу на тому, що всі ці професійно спрямовані вміння повинні мати вагоме підґрунтя, що базується на фахових цінностях. Так, враховуючи специфіку професійної роботи у дошкільному закладі, ми розумітимемо під фаховими цінностями вихователя усвідомлену систему відносин, установок, уявлень, пов'язаних із майбутньою професією, що визначають загальну спрямованість фахової діяльності, а також вибір шляхів та засобів оволодіння знаннями, вміннями, які необхідні для оптимального виконання професійно-педагогічних обов'язків та функцій у дошкільній установі. У нашому баченні процес формування професійних цінностей у студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» має бути комплексним, системним та включати інноваційні напрями, форми та засоби, які базуються на використанні інтерактивних технологій. Так, у методичному контексті потрібно систематизувати емпіричні та теоретичні знання про ціннісні основи педагогічної освіти у цілому та професійної діяльності вихователя ЗДО зокрема.

Підсумовуючи представлену інформацію, наголосимо та тому, що вагому роль у формуванні фахової компетентності майбутніх вихователів посідає інтеріоризація педагогічних цінностей у процесі навчання у ЗВО. Зокрема з практичної точки зору формування професійних цінностей у майбутніх вихователів включає такі етапи: 1) знайомство з педагогічними цінностями майбутнього вихователя; 2) усвідомлення педагогічних цінностей професії; 3) прийняття педагогічних цінностей професії; 4) реалізація педагогічних цінностей професії у фаховій діяльності та поведінці; 5) закріплення педагогічних цінностей професії у спрямованості особистості, переведення їх у статус осмисленого розуміння; 6) осмислення змісту, форм прояву та значення педагогічних цінностей у житті вихователя. Представлені етапи доцільно реалізувати під час професійної підготовки вихователів дошкільних установ у ЗДО системно та цілеспрямовано.

До прикладу, у пошуках практичного вирішення зазначеної проблеми формування у майбутніх вихователів цінностей пропонуємо опиратися на компетентнісний та аксіологічний підходи. Відповідно до методологічних засад, які декларують ці підходи, під час навчання на першому курсі у ЗВО найбільш значущим є теоретичне оволодіння студентами аксіологічними знаннями про цінності та ціннісні орієнтації. На другому та третьому курсах навчання необхідно залучати майбутніх вихователів до усвідомлення цінностей предметної професійної діяльності, шляхом включення у предметно-професійну діяльність і формування значущості професійних цінностей під час практики. Така діяльність, як показує наш власний практичний досвід, найактивніше реалізується шляхом участі у психолого-педагогічному тренінгу, основне завдання якого полягає в диференціюванні та осмисленні фахових цінностей. Процес формування професійних цінностей майбутнього вихователя закінчується на четвертому році навчання рефлексією (самооцінка, усвідомлення своїх якостей, специфіки професії). Останній рік навчання майбутніх вихователів має будуватися на основі ціннісно-орієнтованого підходу

до майбутньої педагогічної діяльності у ЗДО та включати практичні дії щодо опанування основ аксіології.

У підсумку зазначимо, що ми переконані у тому, що саме цінності повинні визначати зміст та спрямованість педагогічної діяльності вихователя та дадуть можливість сформувати мотиваційно-ціннісний компонент фахової компетентності. З огляду на це, у професійній підготовці студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ще під час навчання має бути сформована певна система цінностей, що об'єднує в собі як загальні педагогічні цінності (емпатійність, етика чеснот, милосердя, толерантність та ін.), так і спеціальні фахові цінності, які їм необхідно опанувати, виконуючи професійні обов'язки вихователя ЗДО.

Список використаних джерел

1. Наказ МОН «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» № 1456 від 21 листопада 2019 р.
URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/68361/

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>